

Tekstil ve Hazır giyim Pazarı Olarak

TUNUS

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER GENEL VE SEKTÖREL BİLGİLER

İTKİB GENEL SEKRETERLİĞİ
AR & GE ve MEVZUAT ŞUBESİ

AĞUSTOS 2012

Tekstil ve Hazırgiyim Pazarı Olarak TUNUS

İÇİNDEKİLER

I. TUNUS HAKKINDA GENEL BİLGİLER	1
Giriş	1
Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler	3
Ekonomi	4
Sanayi	5
Ulaştırma ve Altyapı	7
Tunus Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü	7
Tunus Hazırgiyim ve Konfeksiyon Perakende Sektörü	9
Tüketicilerin Konfeksiyon Harcamaları ve Moda Tercihleri	10
Avrupa Birliği – Türkiye – Tunus Arasında Tekstil ve Konfeksiyon Ticareti İlişkileri.....	10
II. TUNUS DIŞ TİCARETİ	14
Yıllar İtibariyle Genel İhracat ve İthalat	14
Tunus'un Hazırgiyim ve Konfeksiyon İhracatı	15
Tunus'un Hazırgiyim ve Konfeksiyon İthalatı	16
Tunus'un Tekstil İhracatı	17
Tunus'un Tekstil İthalatı	18
III. TÜRKİYE – TUNUS DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİ	20
Türkiye - Tunus Genel Dış Ticareti.....	21
Türkiye – Tunus Hazırgiyim ve Konfeksiyon Dış Ticareti	22
IV. Tunus'ta Şirket Kuruluşu, Maliyetler ve Diğer Hususlar	26
Tunus'da Şirket Kuruluşu	26
Maliyetler	27
Tunus Vergi Sistemi	28
Diğer Önemli Bilgiler	28
V. FAYDALI ADRESLER	29
VI. YARARLANILAN KAYNAKLAR	30

Tekstil ve Hazırgiyim Pazarı Olarak TUNUS

I. TUNUS HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Giriş

Kuzey Afrika'da bir kıyı ülkesi olan Tunus, 162,155 Km² yüzölçümü ve yaklaşık 10,7 milyon nüfusu ile Kuzey Afrika'da Cezayir ve Libya arasındaki küçük bir alanda yer almaktadır. Ülke, batı ve güneybatıda Cezayir, güneydoğuda Libya, doğu ve kuzeyde de Akdeniz ile çevrilidir. Tunus, Akdeniz bölgesinin orta kesiminde, karşısında bulunduğu İtalya Yarımadası ve Sicilya Adası ile birlikte, Doğu ve Batı Akdeniz'i birleştiren ve ayıran bir boğaz meydana getirir. Sardunya Adası'ndan 200 km, Sicilya Adasından 140 km uzaklıkta bulunan Tunus, Avrupa ve Afrika kıtaları arasında bağlantıyı kolaylaştırır.

Kuzey bölgelerde ve kıyı boyu Akdeniz iklimi, iç kesimlerde ve güney bölgelerde yarı kurak çöl iklimi hakimdir. 1.300 km'lik kıyı şeridine sahip olan Tunus'un kuzeyi ve güneyi arasında yer şekilleri açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Kuzey ve batı bölgeleri arasında dağlık bir yapı göze çarparken, orta bölgelerde stepler, güneyde ise büyük çöller yer almaktadır.

Resmi dili Arapça olan Tunus'ta, özellikle ticari işlerde Fransızca da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ülke nüfusunun %97'sini Araplar oluşturmaktadır. Arapların tamamına yakını Müslümandır. Ayrıca az sayıda Yahudi ve Avrupa kökenli Hıristiyan bulunmaktadır. Nüfus artış hızı 1966 yılında %3 iken, 1999'a gelindiğinde bu oran % 1,3'e düşmüş, günümüzde ise % 1,1 seviyesine kadar gerilemiş bulunmaktadır. Yaklaşık 10,7 milyon olan ülke nüfusunun yaklaşık % 30'u 15 yaşın altında bulunmaktadır. Azalan doğum oranı, artan gelir ve eğitimle orantılıdır. Ülke nüfusunun yaklaşık % 43'ü doğu kıyısında yaşamaktadır.

Tunus doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke değildir. Ancak yetişmiş insan gücü ve coğrafi konumu açısından potansiyel arz eden bir ülkedir. Tunus Afrika'nın en iyi kalifiye iş gücüne sahip ülkesidir. Nüfusun % 80'inin orta sınıfta yer aldığı kabul edilen Tunus'ta, halkın % 4'ü asgari hayat standartlarının altında yaşamaktadır.

Oldukça zengin bir tarihe sahip olan Tunus çeşitli uygarlıklara da ev sahipliği yapmıştır. 1574'te Türk hakimiyetine giren ülke, 307 yıl Osmanlı'ya bağlı beyler vasıtasıyla yönetildikten sonra, 1881 yılında Fransız işgaline uğramış ve 1956 yılına kadar Fransız sömürgesinde kalmıştır. Milli lider Habib Bourguiba

liderliğinde yürütülen ulusal kurtuluş mücadelesi sonucunda Tunus, 1956 yılında Fransa'dan bağımsızlığını ilan ederek "Tunus Cumhuriyeti" adını almıştır.

Tunus tarih boyunca Akdeniz ile Güney Sahra arasındaki ticarete önemli bir bağlantı noktası olmuştur. Günümüzde Tunus tarihten gelen bu ticaret geleneğini sürdürmektedir. Akdeniz'in güneyinde yer alan bu ülke, bir taraftan Avrupa'ya siyasi ve ekonomik açıdan yakın, diğer taraftan iç siyasi dengeleri istikrarlı, modern bir Arap ülkesi profili çizmektedir. Ülke özellikle, 1980'li yıllardan sonra önemli sayılabilecek bir gelişme kaydetmiştir.

Tunus'un İspanya, Fransa ve İtalya ile güçlü ekonomik ve siyasi ilişkileri bulunmaktadır. Bu ülkelerle olan ticaret, hukuksal altyapısı AB ile gerçekleştirilmiş olan Ortaklık Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir. Bunun yanı sıra Kuzey Afrika'da Fas ve Libya önemli ticari partnerler arasında yer alırken Kuzey ve Orta Avrupa'da İngiltere ve Almanya diğer önemli iş ortaklarıdır.

Tunus'ta işsizlik sorunu ve hayat pahalılığı nedeniyle 17 Aralık 2010 tarihinde Sidi Bouzid şehrinde bir gencin kendini ateşe vermesiyle başlayan olaylar giderek büyüyerek, 2011 yılı Ocak ayında başkent Tunus'ta büyük protesto gösterilerine dönüşmüştür. Söz konusu protesto eylemleri sonucunda Devlet Başkanı Ben Ali 14 Ocak 2011 tarihinde ülkeyi terk etmiştir. Söz konusu olaylar daha sonra sırasıyla diğer Kuzey Afrika ülkeleri Cezayir, Libya ve Mısır'a sıçrayarak 'Arap Baharı' denilen zincirleme sürecin başlangıcı olmuştur.

14 Ocak Devrimi'nden sonra Tunus'ta yeni bir dönem inşa edilmeye başlanmıştır. 14 Ocak Devriminden sonra Tunus'taki iç karışıklıklar, protesto gösterileri, işgaller ve grevler sonrasında sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş ve olağanüstü hal uygulamasına başlanmıştır. Bazı şehirlerde zaman zaman sokağa çıkma yasağı ilan edilmektedir. Olağanüstü hal uygulaması ise 31 Temmuz 2012 tarihine kadar ülke genelinde uzatılmıştır.

Yeni bir Anayasa hazırlayacak olan Ulusal Kurucu Meclis (UKM) seçimleri 23 Ekim 2011 tarihinde yapılmıştır. Seçimlerde tek turlu nisbî temsil sistemi uygulandığından hiçbir parti tek başına iktidara gelememiştir. UKM'e 33 seçim bölgesinden 199 üye ülke içinden, 18 üye yurtdışından olmak üzere toplam 217 üye seçilmiştir. UKM'de 17 siyasi parti temsil edilmekte, ayrıca 44 bağımsız milletvekili bulunmaktadır.

Seçimlerden oyların %37'sini alarak birinci parti olarak çıkan Ennahda Partisi'nin UKM'deki sandalye sayısı 89'dur. UKM en fazla sandalyeye sahip olan diğer siyasi partiler sırasıyla, Cumhuriyet İçin Kongre Partisi (CPR): 29 sandalye-ulusal sol, Özgürlük, Kalkınma ve Demokrasi için Halk Bildirisi Partisi: 26 sandalye-merkez sağ, İş ve Özgürlükler Demokratik Forumu (Ettakatol): 20 sandalye-sosyal demokrat. Yeni Hükümetin görev süresi ilke olarak bir yıldır. Bu sürenin sonunda yeni Anayasa'nın kabulünün ardından seçimlerin yapılması öngörülmektedir.

Tunus'da 23/10/2011 tarihinde yapılan seçimler sonrası kurulan Hükümette Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na Mohamed Lamine CHAKHARI,

Sanayi ve Ticaret Bakanı nezdinde ticaret ve el sanatlarından sorumlu Delege Bakan olarak da Bechir ZAAFOURI getirilmiştir. Bu defa, Nisan ayında Hükümette yapılan görev değişikliği sonrasında Bechir ZAAFOURI Ticaret ve El Sanatları Bakanı, Mohamed Lamine CHAKHARI Sanayi Bakanı olarak atanmıştır.

Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Aşağıda Tunus'un temel sosyal ve ekonomik göstergeleri tablo halinde verilmektedir.

Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Tunus Cumhuriyeti
Başkenti	Tunus
Anadil	Arapça
Ticari Dil	Fransızca
Din	İslam
Para Birimi	Tunus Dinarı (TD)
Kur	1 \$ = 1,41 TD -1 € = 1,96 TD
Önemli Şehirleri	Sfaks, Sousse, Bizerte, Nabeul
Yüzölçümü	162,155 km ²
Nüfus	10,7 milyon (2012 tahmini)
Nüfus Artış Hızı	% 1 ((2012 tahmini)
Ortalama Ömür (2010 nüfus sayımına göre)	74,7; Kadın: 76,6; Erkek: 72,7
Okuma yazma oranı (2011 nüfus sayımına göre)	% 81,4
Üniversite sayısı (2010/2011)	13
Yüksek Öğretimdeki Öğrenci sayısı (2010/2011)	336.017
Yüksek Öğretim harcamalarının Devlet Bütçesindeki payı (2010/2011)	%6,1
Gelen Turist Sayısı (2011)	4.781.896
Asgari Ücret (2011)	246 TD (haftada 40 saat)
	286 TD (haftada 48 saat)

Kaynak:Tunus İstatistik Enstitüsü

Ekonomik Göstergeler

	2009	2010	2011
GSYİH (milyon \$, piyasa fiyatları)	39.583	44.334	40.400
GSYİH Artış Oranı (%)	3,1	3,7	
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	3.776	3.999	
Enflasyon Oranı (%)	3,5	4,5	3,5
İşgücü (faal nüfus)	3.199.000	3.277.000	3.139.800
İşsizlik oranı (%)	13,3	13,0	18,3
Sektörlerin GSYİH içindeki payı (%)			
Tarım ve Balıkçılık	10,9	7,9	9,0
Sanayi	35,0	32,0	30,4
Hizmet	42,7	45,5	44,0
Yatırımların GSYİH içindeki payı (%)	24,2	24,3	22,0
Dış Ticaret (milyon \$)			
İhracat	14.427	16.447	17.796
İthalat	19.038	22.250	23.902
Dış Ticaret Dengesi	-4.612	-5.803	-6.106
Türkiye ile Ticaret (milyon \$)			
İhracat	171	214	164
İthalat	575	633	848
Dış Ticaret Dengesi	-404	-419	-684

Kaynak: Tunus İstatistik Enstitüsü

Ekonomi

Tunus ekonomisi, turizm başta olmak üzere, hizmet sektörü, tarım, tekstil ve konfeksiyon, hafif sanayiler ile petrol ve fosfat üretimine dayanan gelişme yolunda bir ekonomidir. Serbest ticaret kuralları geçerli olmakla beraber, bankacılık ve kambiyo mevzuatı henüz tam serbest değildir.

İmalat sektöründe, tekstil ve deri ürünleri en önemli ihraç kalemlerini oluşturmaktadır. Gıda ürünleri ithalatta önemli bir yer tutmakla birlikte ülke, başta zeytinyağı olmak üzere önemli bir tarım ürünleri ihracatçısıdır. Dünya fosfat üretiminde ilk sıralarda yer alan Tunus, fosfatı işleyerek fosforik asit ve gübreye dönüştürmektedir. Ülkede petrol ve gaz üretilmektedir.

Ülkede işsizlik en önemli sorunlardan birisidir. Yeni yönetimin yolsuzlukların ortadan kaldırılması ve sosyal adaletin sağlanmasında kararlı olduğu anlaşılmaktadır. Tunus, 1986 yılında pazar ekonomisinin kurallarını uygulamaya başlamıştır. Yapısal reformların ana çerçevesi fiyatların, ticaretin, faiz oranlarının ve yatırımların serbestleştirilmesi ile hükümetin kontrolündeki finans sektörünün reformu olarak belirlenmiştir.

Üretimde ve ihracatta fosfat ve petrol eski önemini yitirmiştir. Diğer tarafta tekstil, gıda işleme, elektrikli ürünler önem kazanmıştır. Tarım ve balıkçılık

sektörü aktif nüfusun yaklaşık dörtte birini istihdam etmektedir. Yerli üreticileri korumak için AB dışı ülkelerden gelen ürünlere hükümet belirgin ticari engeller uygulamaktadır. Özellikle sermaye malı olmayan ithalata tarife dışı engeller uygulanmaktadır.

Tunus'un iç pazarı nispeten küçük olsa da, Tunus'un AB, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki daha büyük pazarlara giriş imkânını da yatırımcılara sunduğu görülmektedir. AB ile arasındaki Ortaklık Anlaşması, Avrupa pazarına girişte sanayi ürünlerinde gümrüksüz giriş imkânı sağlamaktadır.

Tunus, rekabetçilik açısından 2010-2011 Dünya Ekonomik Forumu Rekabet Edebilirlik Raporuna göre 32. sırada iken 2011-2012 yılında gerileyerek dünyada 142 ülke arasında 40. sırada yer almıştır. Dünya Bankası'nın, 183 ülkenin iş yapma kolaylığı açısından sıralandığı "İş Yapma 2012" (Doing Business 2012) Raporuna göre Tunus 46. sırada, Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından açıklanan 2011 yılı Yolsuzluk Algılama Endeksine göre Tunus, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri arasında 9. sırada, 182 ülke arasında ise 73. sırada yer almıştır. UNDP tarafından açıklanan 2011 yılı İnsani Gelişim Raporu'nda Tunus insani gelişim endeksinde 94. sırada gösterilmektedir. Ayrıca AT Kearney 2011 Global Perakende Gelişim Endeksine göre Tunus yatırım yapılabilir ülke sıralamasında 19.konumdadır.

Tunus ekonomisi siyasi çalkantıların ve turizm gelirlerindeki kayıpların da etkisiyle kötü geçen 2011 yılını % 0,8 küçülme ile kapatırken, 2012 yılına ilişkin büyüme öngörüsü ise % 2,2 düzeyindedir. 2012 yılının ilk çeyrek döneminde ise ekonomi geçen yılın aynı dönemine göre % 4,8 büyümüş bulunmaktadır. Tunus ekonomisinin 2013'te ise daha iyi bir yıl geçirerek % 3,5 oranında büyümesi beklenmektedir.

Diğer taraftan, Hükümet Nisan 2012 itibariyle yatırımları teşvik sistemini ve ilgili yönetmelikleri tek çatı altında toplamak üzere revize edeceğini bildirmiştir. Yurtdışı yatırımlar konusunda İskandinav ve Asya ülkelerinde yeni pazar arayışları ve Yatırımları Teşvik Ajansı'nın (FIPA) Kanada, Malezya, Türkiye, İsveç ve Körfez ülkelerinde olmak üzere temsilciliklerin açılmasıyla Tunus'un tanıtım faaliyetlerinin artırılması hedeflenmektedir. İslam Kalkınma Bankası ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'yla yapılan finansal işbirliği ile özel yatırımcılarının da desteklenmesi sağlanacaktır. Hükümet bu vesileyle, Avrupa Birliği ile ilişkilerinin özel bir statü çerçevesinde geliştirme ve Tunus'un entegrasyon sürecini güçlendirmeyi (kişilerin ve sermayelerin serbest dolaşımı) hedeflemekle, ayrıca Tunus'un partnerlerini Asya, Afrika, Kuzey ve Güney Amerika olarak çeşitlendirmeyi öngörmektedir.

Sanayi

Tunus gelişmekte olan sanayi alt yapısına sahiptir. Yeni gelişmekte olan elektronik, otomotiv yan sanayi, kimya ve hizmet sektörleri, Tunus'un diğer geleneksel sektörlerine göre daha hızlı büyümektedir. Tekstil-konfeksiyon, deri

ve ayakkabı sektörü ülkenin en önemli sanayi kolunu oluşturmaktadır. Bunu, gıda işleme sanayi, makine, elektrik, inşaat, kimya ve plastik-kauçuk sanayi izlemektedir. Tunus sanayisi eşit ağırlıkta, kıyı şeridi, kuzey-batı ve güney bölgesi olmak üzere üç bölgede yoğunlaşmıştır.

Tunus, sanayileşme politikasında önceliği tarım ürünlerinin işlenmesine vermiştir. Buradaki hedef, yakın zamana kadar her türlü gıda maddesini ithal eden ülkenin, öncelikle bu sektörde kendine yeterli olması ve daha sonra makarna, kuskus, domates salçası, margarin, zeytinyağı gibi temel gıda maddelerini ihraç edebilmesidir.

Sanayinin diğer dallarına ise, ortak yatırımları teşvik etmek suretiyle geçiş sağlanmaya çalışılmaktadır. Bunun için, yerli üretimin korunma tedbirleri ile korunması ve ihracata yönelik üretimin her türlü vergilendirmeden muafiyeti öngörülmüştür. Daha önce devlet tekelinde olan sanayi ve hizmetler sektörünün büyük bir bölümü özelleştirme programına alınmıştır.

Tunus'un en önemli ihracat kalemini oluşturan konfeksiyon sanayii de, yine ortak yatırımlar yolu ile gelişmeye devam etmektedir. İhracata dayalı bu sektörde ucuz iş gücü önemli bir rekabet avantajı yaratırken ülkenin iç piyasaya yönelik üretiminde teknik alanda yetersiz kaldığı görülmektedir.

Son dönemde tekstil ve konfeksiyon sektörü özellikle Çin ve Hindistan kaynaklı rekabetten etkilenmektedir. Tunus halihazırda AB piyasasındaki büyük tedarikçilerden olmasına rağmen, pazar payı Asya'dan kaynaklanan rekabet nedeniyle tehlikeye girmiştir. Tunus'un yanısıra Akdeniz havzasında bulunan tekstil ve konfeksiyon üreticisi ülkeler bu durumdan olumsuz yönde etkilenmektedir. Diğer bir realite de Tunus tekstil ve konfeksiyon sektörünün bu rekabeti göğüslemesi için sektörde reform ve yenileme yapması gerekliliğidir.

Tekstil sanayiinden sonra en çok istihdam olanağı yaratan sektör; mekanik-elektrik üretim sahasıdır. Bu sektörü, deri-ayakkabı ve sırasıyla kimya-plastik, gıda-tarım sektörleri izlemektedir.

Tunus'ta mekanik-elektrik parçalar üretimi, küçük sermayelerle ve AB ülkeleri ile ortak yatırım şeklinde kurulmuştur. Sayıları günden güne artan bu tür şirketlerin en büyük sıkıntısı ise; düşük kalitede üretilen bu maddelerin pazarlamasındadır.

Yapılan özelleştirme ve yabancı sermayenin teşviki çalışmaları ile ilaç sektöründe yerli üretimi arttırmak için yeni ilaç üretim üniteleri kurulması yönünde projeler geliştirilmektedir.

Yatırım proje çalışmalarının, kimya sanayinde olduğu gibi büyük bir kısmının Fransa ve daha sonra İtalya ve İsviçre sermayeli olduğu bilinmektedir. Bu projelerin gerçekleştirilmesi durumunda, Tunus'un kendi tüketiminin çok üstünde bir üretim sağlanması beklenmektedir.

Taşıt araçları üretimi 1990 yılına kadar, otobüs ve kamyon üretimiyle sınırlandırılmış, bu yıldan sonra kamyonet ve otomobil üretimine başlanmıştır.

Hızla büyüyen nüfus, gıda ürünlerine olan talebi artırmış ve gıda sanayii yetersiz kalmıştır. Un, peynir ve yağ üretimi artmış, bununla birlikte sigara ve alkol üretimi düşüş göstermiştir.

Ulaştırma ve Altyapı

Uzun bir sahil şeridine sahip Tunus için deniz taşımacılığı oldukça önemlidir. Önemli limanları Bizerte, Gabes, La Goulette, Sfax, Sousse, Tunis ve Zarzis'tir. Tunus Türkiye'ye vize uygulamayan ender ülkelerden bir tanesidir. İki ülke arasında direkt uçak seferleri ile ulaşım oldukça kolaydır.

Tunus'un fiziksel ticari alt yapısı giderek iyileşmektedir. Deniz ulaştırması trafiğinin büyük bölümü Rades/Tunis üzerinden olmakla birlikte ikinci büyük şehir ve ticaret merkezi olan Sfax, konteynır trafiğinin bir kısmını üstlenebilmektedir. Karayolu ağının toplam uzunluğu 19 bin km'yi geçmiştir ve karayolları ulaşımı genelde güvenilirdir. Ayrıca kıyı şeridini birbirine bağlayan otoyolların inşasına devam edilmektedir.

Tunus'ta 6 uluslararası havalimanı bulunmaktadır. Tunus'ta şehirleri birbirine bağlayan gelişmiş bir ulaşım ağı vardır. Şehirlerarası havayolu ağı çok gelişmiş değildir. Demiryolları da çok gelişmiş olmayıp, toplam uzunluğu ancak 2,153 km kadardır.

Tunus Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü

Tekstil ve konfeksiyon sektörü, Tunus ihracatının en önemli kısmını oluşturmakta ve sanayinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Ancak sektör, düşük katma değerli üretim, Asya ülkelerinden gelen rekabet ve AB Ülkelerindeki ekonomik durgunluk nedeniyle de rekabette zorluklar yaşamaktadır. Hükümet, dokuma ve örme giyim alt sektörlerindeki yatırımı artırarak katma değeri artırmayı amaçlamaktadır.

Tekstil ve konfeksiyon sektörü, Tunus toplam ihracatının dörtte birinden fazlasını oluşturmaktadır. Toplam tekstil ve konfeksiyon ihracatının yaklaşık % 90'ı hazır giyim ve konfeksiyon ürünlerinden oluşmaktadır.

Tekstil ve konfeksiyon ihracatında Tunus'un en büyük pazarı AB olup, hazır giyim ve konfeksiyon ürünlerinde Tunus AB'nin başlıca tedarikçilerindedir. Ülkenin bu sektörlerdeki ihracatının yaklaşık % 90'ı AB ülkelerine yapılmaktadır. Bu pazarlar arasında geleneksel olarak Fransa ve İtalya başı çekmekte olup, Almanya, İngiltere ve İspanya da diğer önemli pazarlar olarak göze çarpmaktadır. Konfeksiyon ürünlerinde Tunus çok büyük ölçüde AB'ye fason üretim ve ihracat yapmaktadır. Ülkede, özellikle tekstil ve tekstil terbiye sektörleri yeterince gelişmediği için konfeksiyon ürünlerinin hammaddesi niteliğinde olan tekstil ürünlerinde ithalata bağımlı durumdadır.

Tunus tekstil ve konfeksiyon sektöründe 2.100 civarında firmada yaklaşık 200.000 kişi istihdam edilmektedir. Bu işletmelerin faaliyet alanlarına göre dağılımları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tunus Tekstil ve Konfeksiyon İşletmeleri			
Faaliyet Konusu	Tamamen İhracata Yönelik Çalışan Tesisler	Diğer Tesisler	Toplam
İplik	9	18	27
Kumaş	11	24	35
Terbiye	22	14	36
Çorap	175	44	219
Kumaş ve Örne Giyim	1.139	141	1.480
Diğer	236	129	365

*Bir İşletme birden fazla kategoride yer almış olabilir.

Kaynak: Sanayi ve İnovasyon Destekleme Ajansı

10 Kişiden fazla işçi çalıştıran tekstil ve konfeksiyon işletmelerinde toplam 194.678 işçi istihdam edilmektedir. 10 kişiden fazla istihdam sağlayan ve üretiminin tamamını ihraç eden tekstil ve konfeksiyon işletmelerinde ise 177.397 işçi çalıştırılmaktadır.

Tunus'ta %100 yabancı sermayeli 601 adet tekstil ve konfeksiyon işletmesi bulunmaktadır. 286 adet ise yabancı ortaklı tesis vardır. Yabancı sermayenin payı olan 859 firma ise üretiminin tamamını ihraç etmektedir.

Tunus'ta faaliyet gösteren firmalardan bazıları; Benetton, Calvin Klein, Checignon, Decathlon, Diesel, Esprit, Gap, Guess, Guy Laroche, Hugo Boss, Lacoste, Levi's, Pepe Jeans, Ralph Lauren, Tommy Hilfiger, Van de Velde, Van Laack, Yves Saint Laurent, Zara'dır.

Tunus Sanayi Geliştirme Ajansı (API), 20 Nisan 2010 tarihinde yaptığı basın toplantısında "2016 Ulusal Sanayi Stratejisi"ni açıklamıştır. 2016 Sanayi Stratejisiyle, katma değeri yüksek yeni sektörlerin yanı sıra mekanik, elektrik, tekstil ve konfeksiyon, gıda, bilgi ve iletişim teknolojilerini içeren öncelikli sektörlerle ağırlık verilmesi amaçlanmaktadır. Strateji kapsamında ihracatın ve yabancı yatırımların artırılmasının yanı sıra katma değeri yüksek faaliyetler için Tunus'un bir merkez haline getirilmesine yönelik çalışmalara öncelik verilmesi amaçlanmaktadır.

Söz konusu sanayi stratejisine göre Tunus tekstil ve konfeksiyon sanayii daha kompleks ve teknolojik girişimlerde bulunmayı ve eğitimler yoluyla nitelikli insan kaynağı yaratmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede 2016 yılı için belirlenmiş olan hedeflerden bazıları; terbiye kapasitesini 40 milyon metreden 140 milyon metreye çıkarmak, hızlı moda ile küçük ve orta büyüklükteki siparişlere cevap

vermek, fasonculuktan nihai ürün tedarikçisi konuma geçmek, ortak üretimi güçlendirme, 2016'ya kadar her yıl 500 mühendis yetiştirmek şeklindedir.

Tunus Hazırgiyim ve Konfeksiyon Perakende Sektörü

Tunus'ta yaşanan politik kargaşa ve yağma ülkedeki perakende sektörünü de olumsuz etkilemiştir. Ciddi zararlara rağmen perakende sektörü Tunus 2011 yılında toparlanmayı başarmıştır. Sigorta şirketlerinin ve hükümetin desteğiyle kısa zaman içinde tekrar faaliyete başlanmıştır. Ayrıca Libya'da yaşanan politik istikrarsızlık etkisiyle Libya'lıların Tunus'a kaçmaları perakende sektörünü canlandırmıştır.

Devrim öncesi de var olan işportacılık ve kaçakçılık, Ben Ali rejiminin sonlanmasından sonra daha da artmıştır. İşportacılığın, bir süre daha, en azından kısa vadede devam edeceği öngörülmektedir. İşportacılar; kozmetikten mobilyaya, elektronikten konfeksiyona kadar çok çeşitli ürünleri satmaktadır.

Hükümetin önümüzdeki dönemde franchisingi teşvik edeceği, Arap ülkeleri ve AB ülkeleri ile işbirliklerini güçlendireceği beklenmektedir. Ayrıca yeni hükümet Tunus Dinarı'nı tam konvertibil yapma sözü vermiştir.

TUNUS KONFEKSİYON PERAKENDE SATIŞLARI							
Tunus Dinarı (Milyon)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006/2011 Değişim
Konfeksiyon Perakendecilerinin Satışları	451,7	472,6	501,1	525,3	544	552	%22,2

Kaynak: Euromonitor International

2006 yılında 451,7 milyon Tunus Dinarı olan konfeksiyon satışları düzenli olarak artarak 2011 yılında 552 milyon Tunus Dinarı'na yükselmiştir. Yıllık ortalama artış hızı % 4,1 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca 2006 yılı ile 2011 yılı karşılaştırıldığında konfeksiyon satışlarının %22,2 oranında arttığı görülmektedir.

TAHMİNİ TUNUS KONFEKSİYON PERAKENDE SATIŞLARI							
Tunus Dinarı (Milyon)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011/2016 Değişim
Konfeksiyon Perakendecilerinin Satışları	552	561,2	565,5	575,9	588,3	616,4	11,7

Kaynak: Euromonitor International

2011 yılında 552 milyon Tunus Dinarı olan konfeksiyon satışlarının 2016 yılına kadar yıllık ortalama %2,2 oranında artacağı tahmin edilmektedir. 2016 yılında 616,4 milyon Tunus Dinar'ına yükseleceği öngörülen konfeksiyon satışlarının 2011 yılına göre %11,7 oranında artacağı hesaplanmıştır.

Tüketicilerin Konfeksiyon Harcamaları ve Moda Tercihleri

Tunus'lu tüketiciler genellikle Fransızca yayın yapan Tv kanallarındaki reklamlardan ve moda dergilerinden modayı takip etmektedir. 2005 yılında 345 Tunus Dinarı olan kişi başına kıyafet alışverişine harcanan tutar 2011 yılında 395 Tunus Dinar'ına kadar yükselmiştir. Bu tutar Tunus'tan daha zengin olan Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar gibi diğer bölge ülkelerindeki kişi başı kıyafete harcanan paradan da daha yüksektir. Tunus'lu tüketiciler harcamalarının %10,1'ini kıyafet ve ayakkabıya ayırmaktadır.

Eski Devlet Başkanı Ben Ali yönetimi zamanında yasak olan tesettür giyim giderek artan oranda inançlı kadınlar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bir diğer trend ise genç öğrencilerin 1960 ve 1970'lerin devrimci sembollerini içeren kıyafetleri tercih etmesidir. Bu giyim tarzında; Che, Bob Marley, Jimmy Hendrix veya Beatles baskılı tişörtler, çok cepli yeşil renkli askeri ceketler, güneş gözlükleri, kot pantolon, converse ayakkabılarla birlikte uzun saç ve sakal kullanımı yer almaktadır.

İşadamları, avukatlar, bankacılar ve kamu sektörü çalışanlarından hem kadınlar hem de erkekler takım elbiseleri tercih etmektedir.

Avrupa Birliği – Türkiye – Tunus Arasında Tekstil ve Konfeksiyon Ticareti İlişkileri

Türkiye-Tunus Serbest Ticaret Anlaşması

Bu raporun çeşitli bölümlerinde Tunus ve Türkiye arasındaki dış ticaretin seyrine ve tekstil ve konfeksiyon dış ticaretinin mevcut durumuna yönelik değerlendirmeler yer almıştır.

Bununla beraber, Türkiye ile Tunus arasındaki tekstil ve konfeksiyon ilişkilerini etkileyen faktörlere de değinmekte yarar vardır.

Bunların başında da Türkiye-Tunus arasında imzalanarak 1 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren serbest ticaret anlaşması gelmektedir.

Söz konusu Anlaşma çerçevesinde Türkiye, Tunus menşeli sanayi ürünlerinin (tekstil, konfeksiyon, halı ve deri dahil) ithalatında uygulanan gümrük vergilerini Anlaşma'nın yürürlük tarihi itibarıyla sıfırlamıştır.

Tunus ise, Türkiye menşeli sanayi ürünlerine aşağıdaki takvim çerçevesinde 2014 yılına kadar uzanan süreçte aşamalı olarak sıfırlanacaktır.

- ❖ Liste l'de yer alan ürünler için;
  - 01 Temmuz 2005'de, temel vergilerin %88'ine
  - 01 Temmuz 2006'de, temel vergilerin %76'sına

- 01 Temmuz 2007'de, temel vergilerin %64'üne
- 01 Temmuz 2008'da, temel vergilerin %52'sine
- 01 Temmuz 2009'da, temel vergilerin %40'ına
- 01 Temmuz 2010'de, temel vergilerin %28'ine
- 01 Temmuz 2011'de, temel vergilerin %16'sına
- 01 Temmuz 2012'de, geriye kalan vergiler tamamen sıfırlanacaktır.

❖ Liste II'de yer alan ürünler için;

- 01 Temmuz 2007'de, temel vergilerin %91'ine
- 01 Temmuz 2008'de, temel vergilerin %78'ine
- 01 Temmuz 2009'de, temel vergilerin %65'ine
- 01 Temmuz 2010'da, temel vergilerin %52'sine
- 01 Temmuz 2011'da, temel vergilerin %39'una
- 01 Temmuz 2012'de, temel vergilerin %26'sına
- 01 Temmuz 2013'de, temel vergilerin %13'üne
- 01 Temmuz 2014'de, geriye kalan vergiler tamamen sıfırlanacaktır.

❖ Liste III'de belirtilen ürünlere uygulanan düzenlemeler, Ortak Komite tarafından yeniden gözden geçirilecektir.

Tekstil, konfeksiyon, deri ve halı ürünleri çoğunlukla, yukarıdaki sözü edilen listelerden I ve II nolu listelerde yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, Türkiye-Tunus arasındaki serbest ticaret anlaşması kapsamında Tunus menşeli ürünlere Anlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle tercihli pazara giriş avantajı sunulurken, Türkiye menşeli ürünler bu pazara giriş avantajına, 2014'e kadar uzanan dönemde aşamalı olarak kavuşabilecektir.

Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyonu (PAAMK) Sistemi

Bilindiği üzere Avrupa Birliği'nin çeşitli ülke ve ülke gruplarıyla tercihli ticaret öngören anlaşmaları bulunmaktadır. Türkiye de, 1.1.1996 tarihinde AB ile başlatılan Gümrük Birliği ile AB'nin üçüncü ülkelerle yapmış olduğu tercihli ticaret anlaşmalarına benzer anlaşmaları gerçekleştirmeyi taahhüt etmiş bulunmaktadır. Türkiye ve Tunus arasında imzalanarak yürürlüğe giren, yukarıda detaylarının verildiği serbest ticaret anlaşması da bu taahhüt doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

AB tarafından, tercihli ticaret alanında yeralan ülkeler veya ülke grupları arasında, sözkonusu alanda yeralan ülkeler menşeli ürünlerin gümrük vergisiz dolaşımını sağlayan menşe kümülasyon sistemleri oluşturulmuştur.

Bunlardan ilki, AB ve EFTA Ülkeleri (İsviçre, Liechtenstein, Norveç ve İzlanda) ile şu an AB üyesi olan, ancak o tarihlerde AB'nin tercihli ticaret alanında yeralan Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Slovak Cumhuriyeti ve Slovenya arasında 1 Temmuz 2007'de kurulan

Pan Avrupa Menşe Kümülayonu (PAMK) Alanı'dır. Sözkonusu alana 1.1.1999 tarihinde bu ölkelerle anlaşmalarını tamamlayarak Türkiye de dahil olmuştur.

PAMK Alanı'na 2003 yılında Palermo'da yapılan III. Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları Konferansı sonrasında Cezayir, Fas, Filistin, İsrail, Lübnan, Mısır, Tunus, Ürdün ve Faroe Adaları olarak Akdeniz ölkeleri de ilave edilerek Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülayon (PAAMK) Alanı oluşturulmuştur.

Bununla beraber, PAAMK Alanı'nda yeralan ölkeler arasında ürünlerin gümrük vergisiz dolaşımı, serbest ticaret anlaşmaları tamamlanması ve menşe protokollerinde gerekli değişikliklerin yapılması sonrasında mümkün olmaktadır. Bu süreç halihazırda;

Türkiye-AB-İsrail-EFTA

Türkiye-AB-EFTA-Fas-Tunus-Mısır arasında tamamlanmış bulunmaktadır.

Böylelikle yukarıda belirtilen ölkeler arasında, menşe kazanmış ürünlerin gümrük vergisiz dolaşımı mümkün hale gelmiştir.

PAAMK çerçevesinde, alan içindeki ölkeler arasında, bu ölkeler menşeli ürünlerin dolaşımının gümrük vergisiz yapılabilmesi ölkelere çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Örneğin, bu kapsamda, Türk menşeli kumaşların Tunus'ta konfeksiyon haline getirilerek AB pazarına gümrük vergisiz girişi mümkündür.

Nitekim, tekstil sanayii çok gelişmiş olmamakla birlikte, AB firmaları tarafından, ucuz üretim maliyetlerinden dolayı konfeksiyon fason üretim merkezi olarak tercih edilen Tunus'ta, Türk kumaşları ile konfeksiyon üretimi yaptırılarak AB pazarına ithal edilmektedir.

Diğer taraftan, PAAMK'ın sağladığı avantajlar Tunus Tekstil ve Konfeksiyon sektörü için de geçerlidir. Bu avantajlarla Tunus AB pazarına yönelik konfeksiyon ihracatını önemli oranda artırma olanağına sahip olmaktadır.

Tunus El Sanatları ve Ticaret Bakanlığı'nın web sayfasında, PAAMK'tan yararlanmak üzere aşağıdaki amaçları gerçekleştirmeyi planladıkları yeralmaktadır:

- Türkiye ve EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Alanı) ölkelerinde (İsviçre, Norveç, İzlanda, Liechtenstein) işlenmek üzere Tunus hammaddelerini bu ölkelere ihraç etmek ve ardından gümrük vergileri ile benzer vergilerden tamamen muaf olarak Avrupa Birliği ölkelerine ihraç etmek.
- Avrupa Birliği ölkelerinde işlenmek amacıyla Tunus hammaddelerini bu ölkelere ihraç etmek ve gümrük vergileri ile benzer vergilerden tamamen muaf olarak EFTA ölkelerine ve Türkiye'ye ihraç etmek.
- Türkiye ile EFTA ölkeleri çıkışlı hammadde temin etmek, bunları Tunus'ta işleyerek gümrük vergileri ile benzer vergilerden tamamen muaf olarak Avrupa Birliği ölkelerine ihraç etmek.

- Avrupa Birliği lkeleri çıkışlı hammaddeleri temin etmek, bunları Tunus'ta işleyerek gümrük vergileri ile benzer vergilerden tamamen muaf olarak Türkiye ve EFTA lkelerine ihraç etmek.

Özetle, PAAMK sistemi de Türkiye ve Tunus arasında tekstil ve konfeksiyon ürünleri dış ticaretinin seyri açısından önemli bir rol oynamaktadır.

II.TUNUS DIŞ TİCARETİ

Yıllar İtibariyle Genel İhracat ve İthalat

Tunus'un genel ihracatı 2010 yılında %15,7, 2011 yılında da %2,6 oranında artarak 16,4 milyar dolara ulaşmıştır. Genel ithalatı ise 2010 yılında %17,7, 2011 yılında %5,7 oranında artarak 21,7 milyar dolara yükselmiştir. Tunus'un 2005-2011 yılları arasındaki genel ihracat ve genel ithalat rakamları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

TUNUS'UN GENEL DIŞ TİCARETİ				
Birim 1000 ABD \$				
YILLAR	İHRACAT	DEĞİŞİM %	İTHALAT	DEĞİŞİM %
2005	10.237.043		12.193.175	
2006	11.850.712	15,8	13.935.260	14,3
2007	14.797.834	24,9	16.919.241	21,4
2008	18.147.474	22,6	21.587.989	27,6
2009	13.788.803	-24,0	17.489.059	-19,0
2010	15.947.587	15,7	20.576.410	17,7
2011	16.363.482	2,6	21.739.208	5,7

Kaynak: Trademap / ITC

Tunus'un ihracatında önde gelen ülkeler, %34,1 pay ile Fransa, %21,9 pay ile İtalya ve %11,4 pay ile Almanya olarak sıralanmaktadır. Tunus'un en fazla ihracat yaptığı ülkeler arasında Türkiye %1,5 pay ile 10. sırada yer almaktadır. Tunus'un Türkiye'ye ihracatı 2011 yılında %11 oranında azalmıştır.

TUNUS'UN EN ÇOK İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER							
Birim:1.000 \$							
	2007	2008	2009	2010	2011	DEĞİŞİM %	PAY %
FRANSA	5.187.246	5.573.270	4.297.560	4.681.754	5.574.148	19,1	34,1
İTALYA	3.364.913	3.419.914	2.837.590	3.089.481	3.584.933	16,0	21,9
ALMANYA	1.372.399	1.843.926	1.574.355	1.650.995	1.872.753	13,4	11,4
İSPANYA	884.702	945.524	526.174	750.050	736.920	-1,8	4,5
BELÇİKA	532.030	583.241	676.331	471.927	567.254	20,2	3,5
CEZAYİR	212.899	294.277	354.449	392.175	428.474	9,3	2,6
HOLLANDA	392.969	361.514	251.523	472.668	412.813	-12,7	2,5
ABD	477.827	672.135	338.169	417.812	365.190	-12,6	2,2
İNGİLTERE	350.792	736.765	547.692	966.104	362.812	-62,4	2,2
TÜRKİYE	229.788	365.381	234.980	280.721	249.789	-11,0	1,5
DÜNYA TOPLAMI	14.797.834	18.147.474	13.788.803	15.947.587	16.363.482	2,6	100,0

Kaynak: Trademap / ITC

Tunus'un ithalatında önde gelen ülkeler, %22,9 pay ile Fransa, %19,5 pay ile İtalya ve %9,9 pay ile Almanya olarak sıralanmaktadır. Tunus'un en fazla ithalat yaptığı ülkeler arasında Türkiye %3,7 pay ile 7. sırada yer almaktadır. Tunus'un Türkiye'den ithalatı 2011 yılında %12,4 oranında artmıştır.

TUNUS'UN EN ÇOK İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER							
Birim:1.000 \$							
	2007	2008	2009	2010	2011	DEĞİŞİM %	PAY %
FRANSA	4.370.789	4.858.714	4.300.736	4.491.095	4.977.740	10,8	22,9
İTALYA	3.967.370	4.324.340	3.533.363	4.529.910	4.230.445	-6,6	19,5
ALMANYA	1.681.762	1.947.671	1.707.182	2.126.271	2.148.767	1,1	9,9
İSPANYA	927.166	1.005.291	912.026	1.174.968	1.183.794	0,8	5,4
ÇİN	491.798	696.861	711.181	994.893	1.112.727	11,8	5,1
RUSYA FED.	477.531	1.009.816	433.643	440.918	1.054.796	139,2	4,9
TÜRKİYE	530.277	778.114	847.075	714.386	802.791	12,4	3,7
CEZAYİR	85.700	859.068	450.997	536.252	630.533	17,6	2,9
ABD	403.055	502.520	502.111	571.181	586.065	2,6	2,7
BELÇİKA	550.602	597.187	483.700	543.148	528.556	-2,7	2,4
DÜNYA TOPLAMI	16.919.241	21.587.989	17.489.059	20.576.410	21.739.208	5,7	100,0

Kaynak: Trademap / ITC

2008 yılında 4,3 milyar dolar olan Tunus'un hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı 2009 yılında %15,9 oranında, 2010 yılında %2,4 oranında azalarak 3,5 milyar dolara gerilemiştir. 2011 yılında ise %10,5 oranında artarak 3,9 milyar dolara yükselmiştir.

Tunus'un Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatı

TUNUS'UN HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İHRACATI					
Birim:1000\$					
YILLAR	TOPLAM HAZIRGIYIM İHRACATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYE'YE İHRACATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYENİN PAYI %
2005	3.486.081	-	6.185	-	0,2
2006	3.567.765	2,3	9.036	46,1	0,3
2007	3.949.011	10,7	12.183	34,8	0,3
2008	4.306.499	9,1	15.082	23,8	0,4
2009	3.619.790	-15,9	11.386	-24,5	0,3
2010	3.531.603	-2,4	11.162	-2,0	0,3
2011	3.901.006	10,5	15.852	42,0	0,4

Kaynak: ITC - Trademap

Tunus'un en fazla hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı yaptığı ülkeler; Fransa, İtalya, Almanya, Belçik ve Hollanda olarak sıralanmaktadır. Tunus'un en fazla hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı yaptığı ülkeler listesinde Türkiye %0,4 pay ile 15. sırada yer almaktadır. 2011 yılında Tunus'un Türkiye'ye yaptığı hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı % 41,4 oranında artarak 15,9 milyona ulaşmıştır.

TUNUS'UN EN ÇOK HAZIRGIYIM GİYİM VE KONFEKSİYON İHRACATI YAPTIĞI ÜLKELER							
Birim: 1.000 \$							
	2007	2008	2009	2010	2011	DEĞİŞİM %	PAY %
FRANSA	1.490.268	1.597.277	1.313.494	1.255.769	1.326.085	5,6	32,0
İTALYA	1.135.568	1.259.249	1.030.994	1.024.656	1.098.028	7,2	26,5
ALMANYA	420.529	471.076	378.673	362.793	444.792	22,6	10,7
BELÇİKA	373.617	368.733	334.462	283.549	355.173	25,3	8,6
HOLLANDA	141.242	171.974	159.027	151.813	175.347	15,5	4,2
İSPANYA	132.018	141.452	118.084	147.592	148.157	0,4	3,6
İNGİLTERE	132.009	121.002	101.541	109.765	116.036	5,7	2,8
ABD	62.177	73.533	62.685	78.437	91.069	16,1	2,2
RUSYA FED.	12.981	24.689	30.316	36.768	46.703	27,0	1,1
JAPONYA	36.366	37.606	40.797	36.019	43.371	20,4	1,0
DÜNYA TOPLAMI	4.165.446	4.547.128	3.828.569	3.756.523	4.149.217	10,5	100,0
15. TÜRKİYE	12.235	15.135	11.406	11.219	15.860	41,4	0,4

Kaynak: Trademap / ITC

Tunus'un hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı 2011 yılında %1,1 oranında azalarak 640 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'den yapılan ithalatın payı 2005 yılında %1,2 iken 2011 yılında %11,8'e ulaşmıştır.

Tunus'un Hazır giyim ve Konfeksiyon İthalatı

TUNUS'UN HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İTHALATI					
Birim: 1000\$					
YILLAR	TOPLAM HAZIRGIYIM İTHALATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYE'DEN İTHALATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYE'NİN PAYI %
2005	608.965	-	7.383	-	1,2
2006	611.278	0,4	10.605	43,6	1,7
2007	618.981	1,3	11.344	7,0	1,8
2008	657.083	6,2	12.863	13,4	2,0
2009	608.139	-7,4	41.770	224,7	6,9
2010	646.773	6,4	86.626	107,4	13,4
2011	639.785	-1,1	75.394	-13,0	11,8

Kaynak: ITC - Trademap

Tunus'un en fazla hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı yaptığı ülkelere bakıldığında ise İtalya'nın %28,6 pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Fransa %22,5 pay ile ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye ise %11,8 payı ile 3. sırada bulunmaktadır. Tunus'un Türkiye'den hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı 2011 yılında %13 oranında azalmıştır.

TUNUS'UN EN ÇOK HAZIRGIYIM GİYİM VE KONFEKSİYON İTHALATI YAPTIĞI ÜLKELER							
Birim:1.000 \$							
	2007	2008	2009	2010	2011	DEĞİŞİM %	PAY %
İTALYA	188.544	197.678	171.725	163.417	183.140	12,1	28,6
FRANSA	212.054	225.489	186.279	152.481	143.783	-5,7	22,5
TÜRKİYE	11.344	12.863	41.770	88.826	75.394	-13,0	11,8
ÇİN	27.708	19.959	24.366	41.430	43.389	4,7	6,8
BELÇİKA	46.113	54.426	48.220	40.715	41.761	2,6	6,5
PORTEKİZ	20.037	18.777	29.939	36.413	37.948	4,2	5,9
ALMANYA	17.852	24.385	32.464	37.193	31.593	-15,1	4,9
İSPANYA	47.366	38.573	21.610	22.491	25.875	15,0	4,0
İNGİLTERE	4.712	17.985	14.098	17.224	16.187	-6,0	2,5
İSVİÇRE	11.465	13.605	14.863	9.782	7.906	-19,2	1,2
DÜNYA TOPLAMI	618.981	657.083	608.139	646.773	639.785	-1,1	100,0

Kaynak: Trademap / ITC

2007 yılında 226 milyon dolar düzeyinde olan Tunus'un tekstil ihracatı, 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan düşüşün ardından 2010 ve 2011 yıllarında artarak 184,1 milyon dolar olmuştur.

Tunus'un Tekstil İhracatı

TUNUS'UN TEKSTİL İHRACATI					
Birim:1000\$					
YILLAR	TOPLAM TEKSTİL İHRACATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYE'YE İHRACATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYE'NİN PAYI %
2005	172.083	-	2.657	-	1,5
2006	178.927	4,0	3.473	30,7	1,9
2007	226.006	26,3	16.676	380,2	7,4
2008	205.249	-9,2	11.071	-33,6	5,4
2009	157.170	-23,4	5.517	-50,2	3,5
2010	176.601	12,4	3.007	-45,5	1,7
2011	184.137	4,3	6.392	112,6	3,5

Kaynak: ITC - Trademap

Tunus'un en çok tekstil ihracatı yaptığı ülkelerin başında %55,7 pay ile İtalya ve %24,1 pay ile Fransa gelmektedir. Tunus'un Türkiye'ye ihracatı 2011

yılında %112,6 gibi yüksek bir oranda artarak 6,4 milyon dolara ulaşmıştır. Bu değer ile Türkiye'nin payı %3,5 olmuştur.

TUNUS'UN EN ÇOK TEKSTİL İHRACATI YAPTIĞI ÜLKELER							
Birim: 1.000 \$	2007	2008	2009	2010	2011	DEĞİŞİM %	PAY %
İTALYA	108.931	103.327	68.608	89.500	102.648	14,7	55,7
FRANSA	57.288	49.744	43.500	48.327	44.424	-8,1	24,1
BELÇİKA	9.707	6.775	7.350	3.964	7.384	86,3	4,0
İSPANYA	3.028	3.347	2.586	2.982	6.758	126,6	3,7
TÜRKİYE	16.676	11.071	5.517	3.007	6.392	112,6	3,5
BREZİLYA	0	2.295	2.496	4.203	4.254	1,2	2,3
İNGİLTERE	2.229	2.299	1.585	2.026	2.586	27,6	1,4
ALMANYA	3.590	2.645	2.229	2.633	1.907	-27,6	1,0
MISIR		891	3.142	1.937	1.644	-15,1	0,9
CEZAYİR	1.202	1.474	719	1.492	1.301	-12,8	0,7
DÜNYA TOPLAMI	226.006	205.249	157.170	176.601	184.137	4,3	100,0

Kaynak: Trademap / ITC

Tunus'un tekstil ithalatı 2011 yılında %49 oranında artarak 2,1 milyar dolara yükselmiştir. Türkiye'den yapılan tekstil ithalatının payı 2005 yılında %1,6 iken 2011 yılında %7,8'e ulaşmıştır.

Tunus'un Tekstil İthalatı

TUNUS'UN TEKSTİL İTHALATI						
Birim: 1000\$	YILLAR	TOPLAM TEKSTİL İTHALATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYE'DEN İTHALATI	DEĞİŞİM %	TÜRKİYENİN PAYI %
	2005	1.700.748	-	27.322	-	1,6
	2006	1.780.651	4,7	48.454	77,3	2,7
	2007	2.091.415	17,5	78.820	62,7	3,8
	2008	2.263.497	8,2	98.320	24,7	4,3
	2009	1.886.832	-16,6	99.155	0,8	5,3
	2010	2.046.848	8,5	140.168	41,4	6,8
	2011	2.147.998	4,9	168.049	19,9	7,8

Kaynak: ITC - Trademap

Tunus'un en fazla tekstil ithalatı yaptığı ülkeler %30,2 pay ile İtalya, %26,7 pay ile Fransa, %8,7 pay ile Almanya olarak sıralanmaktadır. İlk üç ülkenin ardından dördüncü sırada %7,8 pay ile Türkiye yer almaktadır. 2011 yılından Tunus'un Türkiye'den yapmış olduğu tekstil ithalatı %19,9 oranında artmıştır.

TUNUS'UN EN ÇOK TEKSTİL İTHALATI YAPTIĞI ÜLKELER

Birim:1.000 \$							
	2007	2008	2009	2010	2011	DEĞİŞİM %	PAY %
İTALYA	749.256	786.734	639.326	648.337	647.624	-0,1	30,2
FRANSA	645.984	665.201	538.842	547.114	574.011	4,9	26,7
ALMANYA	175.123	189.385	150.757	163.263	187.504	14,8	8,7
TÜRKİYE	78.820	98.320	99.155	140.168	168.049	19,9	7,8
ÇİN	53.618	69.513	80.948	99.193	138.114	39,2	6,4
BELÇİKA	110.299	121.775	93.204	102.665	117.185	14,1	5,5
İSPANYA	83.320	85.140	78.902	96.165	83.650	-13,0	3,9
HOLLANDA	47.530	48.957	40.336	35.520	36.089	1,6	1,7
PORTEKİZ	10.622	11.646	18.980	27.100	31.830	17,5	1,5
YUNANISTAN	10.812	15.491	19.255	23.907	29.848	24,9	1,4
DÜNYA TOPLAMI	2.091.415	2.263.497	1.886.832	2.046.848	2.147.998	4,9	100,0

Kaynak: Trademap / ITC

III. TÜRKİYE – TUNUS DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE - TUNUS TİCARİ İLİŞKİLERİ						
Birim: \$	2010	2011	DEĞİŞİM	2011	2012	DEĞİŞİM
	YILLIK	YILLIK	%	OCAK-HAZİRAN	OCAK-HAZİRAN	%
TUNUS'A İHRACAT	713.631.595	802.302.122	12,4	379.204.799	416.938.624	10,0
TÜRKİYE GENEL İHRACAT	113.883.219.184	134.917.634.685	18,5	65.587.883.483	74.372.788.557	13,4
TUNUS'UN PAYI %	0,63	0,59		0,58	0,56	
TUNUS'DAN İTHALAT	280.720.125	249.790.094	-11,0	133.464.775	83.993.359	-37,1
TÜRKİYE GENEL İTHALAT	185.544.331.852	240.841.602.534	29,8	119.734.840.249	117.163.133.478	-2,1
TUNUS'UN PAYI %	0,15	0,10		0,11	0,07	
TUNUS'A HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İHRACATI	84.056.425	69.414.473	-17,4	31.319.654	31.967.155	2,1
TÜRKİYE HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İHRACATI	12.367.335.090	13.512.585.182	9,3	6.783.283.355	6.813.002.992	0,4
TUNUS'UN PAYI %	0,68	0,51		0,46	0,47	
TUNUS'DAN HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İTHALATI	11.162.492	15.851.758	42,0	8.165.259	7.704.489	-5,6
TÜRKİYE HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İTHALATI	2.704.270.671	3.165.674.403	17,1	1.525.756.892	1.116.902.900	-26,8
TUNUS'UN PAYI %	0,41	0,50		0,54	0,69	
TUNUS'A TEKSTİL İHRACATI	140.169.447	167.994.258	19,9	90.985.973	74.847.505	-17,7
TÜRKİYE TEKSTİL İHRACATI	6.352.784.994	7.708.167.309	21,3	3.941.078.741	3.817.912.956	-3,1
TUNUS'UN PAYI %	2,21	2,18		2,31	1,96	
TUNUS'DAN TEKSTİL İTHALATI	3.007.307	6.393.199	112,6	4.693.404	2.615.882	-44,3
TÜRKİYE TEKSTİL İTHALATI	9.079.066.534	10.386.750.477	14,4	5.920.920.428	4.422.401.660	-25,3
TUNUS'UN PAYI %	0,03	0,06		0,08	0,06	

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı - Bilgi Sistemi

Ülkemiz ile Tunus arasındaki dış ticaret verileri incelendiğinde iki ülke arasından 2011 sonu itibariyle 1 milyar doları aşan bir ticaret hacmi olduğu anlaşılmaktadır.

2011 yılında Tunus'a ülkemizden 802 milyon dolarlık ihracat yapılmışken, ihracatımız 2010 yılına kıyasla % 12,4 oranında artmıştır. 2012'nin ilk yarısında Tunus'a yönelik ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla % 10 artmış ve 416,9 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

2011 yılında Tunus'tan yapılmış olan ithalat 2010 yılına kıyasla % 11 oranında azalmış ve 249,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İçinde bulunduğumuz 2012 yılının ilk altı ayının sonunda ise Tunus'tan yapılan ithalat bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla % 37,1 oranında azalmış ve 133,4 milyon dolardan 84 milyon dolara gerilemiştir.

Türkiye - Tunus Genel Dış Ticareti

Ülkemizden Tunus'a yapılmakta olan ihracat 2005 ile 2011 yılları arasında, küresel mali krizin etkilerinin en güçlü şekilde hissedildiği 2009 yılı hariç olmak üzere sürekli artan bir seyir izlemiştir.

TÜRKİYE - TUNUS DIŞ TİCARETİ				
Birim: \$				
YILLAR	GENEL İHRACAT	YILLIK DEĞİŞİM (%)	GENEL İTHALAT	YILLIK DEĞİŞİM (%)
2005	294.785.234		117.372.416	
2006	324.892.895	10,2	150.094.226	27,9
2007	530.276.892	63,2	229.788.257	53,1
2008	778.098.265	46,7	365.381.316	59,0
2009	647.081.781	-16,8	234.980.277	-35,7
2010	713.631.595	10,3	280.720.125	19,5
2011	802.302.122	12,4	249.790.094	-11,0
2011 Ocak-Haziran	379.204.799	-	133.464.775	-
2012 Ocak-Haziran	416.938.624	10,0	83.993.359	-37,1

Kaynak Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi /

2005 yılında ülkemizden Tunus'a yapılan ihracat 295 milyon dolar olarak gerçekleşmişken 2011 yılında 802,3 milyon dolara kadar yükselmiştir. Sadece 2012'nin ilk yarısında bu ülkeye yönelik ihracat 417 milyon dolar olmuştur.

Tunus'tan yapılan ithalat bir önceki yıla oranla 2009 yılında % 35,7, 2011 yılında ise % 11 oranlarında azalmış, bu iki yılın dışında ise artan bir seyir izlemiştir. Ancak 2011 yılı sonunda ithalatın ulaştığı değer 250 milyon dolar seviyesinde olup iki ülke arasındaki ticaret Türkiye lehine bir seyir izlemektedir.

Türkiye – Tunus Hazırgiyim ve Konfeksiyon Dış Ticareti

TÜRKİYE - TUNUS HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON TİCARETİ				
Birim: \$				
YILLAR	HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İHRACATI	YILLIK DEĞİŞİM (%)	HAZIRGIYIM VE KONFEKSİYON İTHALATI	YILLIK DEĞİŞİM (%)
2005	7.207.145	-	6.185.338	-
2006	10.184.921	41,3	9.036.596	46,1
2007	9.942.496	-2,4	12.183.364	34,8
2008	11.582.334	16,5	15.081.964	23,8
2009	38.603.523	233,3	11.386.681	-24,5
2010	84.056.425	117,7	11.162.492	-2,0
2011	69.414.473	-17,4	15.851.758	42,0
2011 Ocak-Haziran	31.319.654	-	8.165.259	-
2012 Ocak-Haziran	31.967.155	2,1	7.704.489	-5,6

Kaynak Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ülkemizin Tunus'a yönelik hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı 2005 yılında 7,2 milyon dolar seviyesindeyken 2011 yılında neredeyse 10 kat artarak 69,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Üstelik bu değer 2010 yılında 84 milyon dolar olarak kaydedilmiş ve 2011 yılında hazır giyim ve konfeksiyon ihracatımız 2010 yılına kıyasla % 17,4 oranında azalmıştır. 2012 yılının ilk yarısında ise ülkemizden Tunus'a yapılan hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı 32 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2011 yılı itibariyle Tunus'tan yapılan hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı 2010 yılına kıyasla % 42 artarak 16 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, 2012'nin ilk yarısı itibariyle ithalat 7,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE - TUNUS ÜRÜN GRUPLU HAZIRGIYIM ve KONFEKSİYON İHRACATI			
Birim: \$			
YILLAR	ÖRME GİYİM	DOKUMA GİYİM	HAZIR EŞYA
2005	2.123.624	5.083.521	174.925
2006	3.026.629	7.158.292	419.746
2007	2.704.519	7.237.977	1.401.371
2008	2.730.063	8.852.271	1.280.806
2009	10.910.820	27.692.703	3.165.790
2010	31.691.744	52.364.681	2.562.672
2011	28.054.184	41.360.289	5.980.448
2011 Ocak- Haziran	10.603.230	20.716.424	2.121.211
2012 Ocak- Haziran	13.565.628	18.401.527	4.769.763

Kaynak Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ülkemizin Tunus'a yönelik örme giyim eşyası ihracatı 2011 yılında 28 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, dokuma giyim 41,4 milyon dolar, hazır eşya ihracatı ise 6 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

2012 yılının ilk yarısında ise örme giyim ihracatı 13,6 milyon dolar, dokuma giyim 18,4 milyon dolar, hazır eşya ihracatı 4,8 milyon dolar olmuştur. Her üç ürün gurubunda da ihracat değerleri 2005 ile 2010 yılları arasında sürekli artan bir seyir izlemiş, 2011 yılında ise bir miktar azalma kaydedilmiştir.

TÜRKİYE - TUNUS ÜRÜN GRUPLU HAZIRGIYIM ve KONFEKSİYON İTHALATI			
Birim: \$			
YILLAR	ÖRME GİYİM	DOKUMA GİYİM	HAZIR EŞYA
2005	1.346.423	4.838.915	32.682
2006	2.899.313	6.137.283	46.181
2007	2.995.008	9.188.356	51.990
2008	4.089.196	10.992.768	52.597
2009	2.776.328	8.610.353	19.681
2010	2.652.487	8.510.005	57.090
2011	3.412.906	12.438.852	8.373
2011 Ocak- Haziran	1.575.707	6.589.552	3.168
2012 Ocak- Haziran	1.728.563	5.975.926	13.573

Kaynak Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

Öte yandan ülkemizin Tunus'tan örme giyim eşyası ithalatı 2011 yılında 3,4 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, dokuma giyim 12,4 milyon dolar, hazır eşya ithalatı ise 8,4 milyon dolar olarak kaydedilmiştir. 2012 yılının ilk yarısında örme giyim ithalatı 1,4 milyon dolar, dokuma giyim 6 milyon dolar, hazır eşya ithalatı ise 3,2 milyon dolar olmuştur.

TÜRKİYE - TUNUS TEKSTİL TİCARETİ				
Birim: \$				
YILLAR	TEKSTİL İHRACATI	YILLIK DEĞİŞİM (%)	TEKSTİL İTHALATI	YILLIK DEĞİŞİM (%)
2005	27.322.720	-	2.656.566	-
2006	48.454.087	77,3	3.472.765	30,7
2007	78.821.107	62,7	16.676.510	380,2
2008	98.304.794	24,7	11.072.363	-33,6
2009	99.147.687	0,9	5.515.479	-50,2
2010	140.169.447	41,4	3.007.307	-45,5
2011	167.994.258	19,9	6.393.199	112,6
2011 Ocak-Haziran	90.985.973	-	4.693.404	-
2012 Ocak-Haziran	74.847.505	-17,7	2.615.882	-44,3

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ülkemizin Tunus'a yönelik tekstil ihracatı 2005 yılında 27,3 milyon dolar seviyesindeyken 2011 yılında neredeyse 8 katına çıkmış ve 168 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılının ilk yarısında ise ülkemizden Tunus'a yapılan tekstil ihracatı 2011 yılının ilk yarısına kıyasla % 17,7 oranında azalarak 75 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE - TUNUS ÜRÜN GRUPLU TEKSTİL İHRACATI				
Birim: \$				
YILLAR	ELYAF	İPLİK	DOKUMA KUMAŞ	ÖRME KUMAŞ
2005	1.332.119	1.674.240	18.923.581	1.572.426
2006	2.366.543	2.614.607	32.633.409	6.771.499
2007	3.054.090	4.270.550	58.352.065	8.014.879
2008	2.040.839	4.433.393	79.235.628	6.249.007
2009	2.432.796	5.154.107	77.225.093	8.628.903
2010	2.573.430	6.158.610	102.206.364	20.656.693
2011	2.932.415	8.063.640	119.916.658	29.076.633
2011 Ocak-Haziran	1.146.958	4.316.017	65.714.228	16.373.816
2012 Ocak-Haziran	1.583.919	4.829.436	50.444.934	13.089.478

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi /

2011 yılı itibariyle Tunus'tan yapılan tekstil ithalatı 2010 yılına kıyasla % 112,6 oranında artarak 6,4 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, 2012'nin ilk yarısı itibariyle ithalat 2,6 milyon dolara gerilemiştir.

Ülkemizin Tunus'a yönelik elyaf ihracatı 2011 yılında 2,9 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, iplik 8,1 milyon dolar, dokuma kumaş 119,9, örme kumaş ihracatı ise 29,1 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

2012 yılının ilk yarısında ise elyaf ihracatı 2011 yılında 1,6 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, iplik 4,8 milyon dolar, dokuma kumaş 50,4, örme kumaş ihracatı ise 13,1 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

TÜRKİYE - TUNUS ÜRÜN GRUPLU TEKSTİL İTHALATI				
Birim: \$				
YILLAR	ELYAF	İPLİK	DOKUMA KUMAŞ	ÖRME KUMAŞ
2005	-	89.971	2.558.161	2.540
2006	-	253.891	3.176.701	18.016
2007	-	0	16.642.528	21.270
2008	31.592	0	10.915.769	28.498
2009	-	280.618	5.063.536	104.681
2010	-	75.857	2.903.564	9.165
2011	51.767	333.000	5.960.158	25.414
2011 Ocak- Haziran	-	106.531	4.557.919	14.280
2012 Ocak- Haziran	5.130	341.806	2.208.130	54.546

Kaynak Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi /

Ülkemizin Tunus'tan elyaf ithalatı 2011 yılında 52 bin dolar olarak gerçekleşmişken, iplik 333 bin dolar, dokuma kumaş 6 milyon, örme kumaş ithalatı ise 25 bin dolar olarak kaydedilmiştir.

2012 yılının ilk yarısında ise elyaf ithalatı 5 bin dolar, iplik 342 bin dolar, dokuma kumaş ithalatı 4,6 milyon dolar, örme kumaş ithalatı ise 55 bin dolar olarak kaydedilmiştir.

IV.Tunus'ta Şirket Kuruluşu, Maliyetler ve Diğer Hususlar

Tunus'da Şirket Kuruluşu

Tunus'da mevcut yatırımları teşvik mevzuatı madencilik, enerji, iç ticaret ve mali sektördeki yatırımlar dışında kalan tüm yatırımları kapsamaktadır. Bu mevzuata göre; sanayi ve hizmet sektöründe yapılacak yatırımlar için doğrudan Sanayi, Enerji ve KOBİ Bakanlığına bağlı Sanayi Geliştirme Ajansı'na (API) müracaat edilmesi gerekmektedir. Ancak bazı sektörler için ayrıca ilgili Bakanlıklardan izin alınması gerekmektedir. Üretimini tamamını ihraç etmek amacıyla kurulacak şirketlerde % 100 yabancı sermaye mümkün olmaktadır. Ancak, bazı alanlarda üretiminin tamamını ihraç etmeyecek olan firmaların kuruluşunda sermayenin büyük çoğunluğunun yabancı ortak elinde bulundurulabilmesi için, sektörle ilgili kuruluş temsilcilerinin bir araya geldiği, Yüksek Yatırımlar Komisyonunun kararı gerekmektedir. Bu çerçevede;

- 1. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında:** İmalat sanayi, turizm ve tamamı ihracata yönelik yatırım ve sanayi yatırımlarında sermayenin %100'ü herhangi bir izne tabi olmaksızın yabancılara ait olabilmektedir. Bazı iç piyasaya yönelik hizmetlerde yabancı sermayenin %50'yi geçmesi halinde özel izin alınması gerekmektedir. Tarım ve balıkçılık alanında sermayenin en fazla %66'sı yabancılara ait olabilmektedir.
- 2. Portföy yatırımlarında:** Tunus'da yerleşik olmayan yabancılar Tunuslu firmalara ait hisselerin en fazla %49,99'unu alabilmektedir. Bu oranın üzerindeki talepler izne tabidir. Tunus sermaye piyasasındaki yabancı yatırımlarda faiz, pay dağıtımı ve sermaye kazançları vergiye tabi değildir.

Tunus'da kurulması öngörülen şirket çeşitleri aşağıda sunulmaktadır:

- **Limited Şirket (SARL):** en az 2 en fazla 50 ortakla kurulur, sermaye minimum 1000 TD olmak zorundadır, ayrıca tek kişilik limited şirket (SUARL) kurmak da mümkündür, ortaklar katkıları kadar sorumludur.
- **Sınırlı Sorumlu Şirket (SA) :** en az 7 ortakla kurulur, sermaye minimum 5000 TD olmak zorundadır, ortakları hisseleri kadar sorumludur. Ayrıca bir veya birden fazla aktif olmayan ortak ile aktif ortaklardan meydana gelen şirketler (SCA) de vardır, bu şirketlerin aktif olmayan ortakları sınırlı, aktif ortakları ise sınırsız sorumluluğa sahiptirler.

Şirket kurmada mali danışmanlar yardımcı olmaktadır. Ayrıca, talep edilmesi halinde tüm prosedürün takibi için API de eleman tahsis etmektedir. API'ye yapılan müracaatlar doğrudan olabildiği gibi on-line'da yapılabilmektedir. Normal şartlarda 24 saat içinde şirket kurmanın mümkün olduğu ifade edilmekle birlikte işlemler bir kaç günü almaktadır.

Maliyetler

Tunus'da aylık ücretler ilgili kanuna göre belirlenen asgari ücrete uygun olmak şartıyla toplu sözleşmeler veya işçi-işveren arasında yapılacak sözleşmeyle serbestçe belirlenmektedir. Asgari ücretlere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmaktadır:

Sanayi		
	Aylık Asgari ücret	Saatlik Asgari ücret
40 saat/hafta	246,306 TD	1,421 TD
48 saat/hafta	286,000 TD	1,375 TD

Kaynak : 10 Haziran 2011 tarihli ve 42 sayılı RG yayımlanan 679 sayılı Karar

Uluslararası danışmanlık kuruluşu Werner International tarafından hazırlanan, 2011 yılı tekstil sanayiindeki (eğirme, dokuma, boya ve bitirme) saat başına ücret kıyaslamasına göre Tunus'ta saat başına işçi ücreti 2,62 dolar olarak belirtilmiştir. Aynı rapora göre Türkiye'de tekstil sanayisindeki saat başına işçi ücreti 4,5 dolar, Çin'de ise 2,1 dolar olarak yer almıştır.

Tunus Sosyal Güvenlik Sistemi

Tüm çalışanlar sosyal güvenlik sistemi kapsamında olmak zorundadır.

	Üretiminin bir kısmını ihraç eden şirketler	Üretiminin tamamını ihraç eden şirketler
CNSS* Üyelik Ödemesi	5 TD	5 TD
CNSS İşveren Payı	%15,5	%15,5
CNSS İşçi Payı	%8,47	%8,47
Özel Fon (CNSS'e depozit)	0,5	Muaf
Mesleki Eğitim Vergisi (TFP)	1%	Muaf
Toplu Konut Geliştirme Fonu (FOPROLOS)	1%	1%
Toplam	18%	16,5%

*CNSS: Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu

Tunus Vergi Sistemi

- **Gelir vergisi** : % 15-35 arasında değişmekte, yıllık tahsil edilmektedir.
- **Kurumlar vergisi** : Karın % 30'u (tarım ve balıkçılık sektöründe % 10'u)
- **Katma değer vergisi** : Eğitim, sağlık ve hassas ürünler için % 6 bilgisayar malzemeleri, üretim makinaları için % 12; diğer mal ve hizmetler için % 18.

Diğer Önemli Bilgiler

Resmi kurum ve kuruluşların çalışma saatleri; Pazartesi-Perşembe günleri 09:00-13:00 ila 14:30-17:45, Cuma ve Cumartesi günleri ise 09:00-14:00 saatleri arasındadır. Ramazan ayında ve yaz döneminde (Temmuz-Ağustos ayları) resmi kuruluşlar yarım gün, 08:00-14:00 saatleri arasında yemek arası vermeden çalışmaktadır.

Finans sektöründe haftalık çalışma süresi Pazartesi-Cuma olmak üzere 5 gündür. Bazı kuruluşlar ek olarak Cumartesi günü de 10:00-13:00 saatleri arasında da çalışmaktadır.

Tunus mevzuatına göre, 5.000 Tunus Dinarı'nın üzerindeki dövizle ülkenin terki öngörülüyorsa, girişte deklarasyon yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Tunus'a girişte deklare edilmeyen 5.000 Tunus Dinarının üzerindeki dövizle ülkeden çıkışta el konulmakta, cezai soruşturma başlatılmakta, ülkeye giriş yasaklanabilmekte ve hatta bazı durumlarda önemli miktarda para cezası uygulanabilmektedir. Bu itibarla vatandaşlarımızın madur olmalarını teminen Tunus'a giriş yaptıkları sırada gümrüklü alanı terketmeden önce 5.000 Tunus Dinarından fazla yabancı dövizli Tunus Gümrük yetkililerine deklare etmeleri, seyahatleri esnasında da deklarasyon belgesini özenle muhafaza etmeleri önem arz etmektedir.

Türkiye ve Tunus arasında karşılıklı olarak 3 (üç) ay için vize uygulaması bulunmamaktadır.

V. FAYDALI ADRESLER

T.C. Tunus Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

3, Rue Ibn EL Jazzar EL Menzah 4 1004 TUNIS / TUNISIA

Tel: 00 2161 75 32 12 / 75 25 06

Faks: 00 2161 76 69 88

E-mail: tunus@ekonomi.gov.tr

Tunus Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği

Kuleli Sok. No:12 G.O.P./ANKARA

Tel: (312) 4377812

Faks : (312) 4377100

Tunus Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu

Ebulullah Caddesi Mermerciler Sit. Kat:4 Levent İSTANBUL

Tel: 0212 2259443

Faks: 0212 2259442

VI. YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi.
- *Euromonitor International*
- ITC Trade Map İstatistik Veri Tabanı.
- *Country Briefings: Tunisia*, The Economist, <http://www.economist.com/countries/Tunisia>
- *Tunus'un Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile İlişkiler*, T.C. Tunus Ticaret Müşavirliği, 2011.
- *Tunus Ülke Raporu*, İGEME, 2011.
- *Tunus Yatırım Ajansı* (www.thinktunisia.tn)

İTKİB Genel Sekreterliği
AR & GE ve Mevzuat Şubesi
Ağustos, 2012